

# La muixeranga, bressol de castellers

Hi ha algunes tradicions que perduren al llarg dels anys. Aquest és el cas de la muixeranga, un dels emblemes de la ciutat d'Algemesí (Ribera Alta). Una manera diferent d'alçar torres humanes que té una vessant estètica i religiosa molt arrelada.

**P**arlar de la muixeranga és parlar d'una de les tradicions més arrelades al País Valencià que encara avui perduren. Les més antigues cròniques sobre aquesta curiosa dansa daten del primer terç del segle XVIII, però per la seua constant i ferma presència al llarg dels segles, existeix la possibilitat que tinga un origen molt més antic.

Algunes teories, més o menys romàntiques, afirmen que els àrabs ja feien servir castells humans per escalar les muralles durant les guerres. Posteriorment, però, la muixeranga va perdre els seus orígens bèl·lics i es va convertir en una dansa per entretenir el públic en representacions teatrals.

En l'actualitat, i des de l'any 1724, la tradicional muixeranga només ix al carrer durant les festes majors d'Algemesí, en honor a la Mare de Déu de la Salut, i, esporàdicament, en algun esdeveniment molt aïllat, gairebé sempre d'im-

portància institucional. Tot i la forta decadència que va patir en els anys 60 i 70, no va deixar mai de ser una de les protagonistes de la festa major d'Algemesí.

Els muixeranguers construeixen les torres humanes al llarg del recorregut de la processó que se celebra els dies 7 i 8 de setembre. Acompanyats pels sons de les dolçaines i dels tabalets, els muixeranguers poden alçar un centenar llarg de vegades els castells.

Els membres que les componen són una colla d'uns dotcents homes, de tota mena de professions, dirigits per un mestre que s'encarrega de coordinar el muntatge del ball.

La música té dues tonades bàsiques, una per a la "Dansa del ball" i l'altra, més coneguda popularment com "Muixeranga",

senzilla i amb un ritme molt pausat per servir de guia en l'alçament de les torres. La Muixeranga, de bella i austera instrumentació, fins i tot, es va postular com a himne del País Valencià durant la transició.

Cal dir que, més que una dansa pròpiament dita, la muixeranga és un conjunt de quadres gimnàstics que es divideix en tres tipus: el ball, les torres humanes o pujades i les figures plàstiques.

El ball consta de quatre temps, tant en els moviments com en la melodia. Tots els muixeranguers es col·loquen en dues fileres i evolucionen portant atxes enceses a les mans, alçant-se dempeus enlairant l'atxa i aclofant-se, baixant-la alternativament, o bé ajupits a terra movent-se a dreta i esquerra. Aquesta és la modalitat de dansa més antiga de tot el repertori de la muixeranga. La manera de bastir les torres humanes és molt primitiva: plegades les articulacions, resten flexionats els muixeranguers fins que ja han pujat tots, i progressivament van alçant-se al so de la tonada. Els muixeranguers no se subjecten dels braços, sinó que s'abracen els uns als altres i formen un cos tot compacte. La torre sempre la remata un xiquet que, amb els braços oberts, alça la cama. Existeixen molts tipus de torres: la Torreta -base de quatre homes amb primer pis de dos flexionats i que es remata amb alçador i xiquet- és una de les més clàssiques, juntament amb l'Alta, que consta de cinc al-

La muixeranga és un dels símbols més identificatius de la ciutat d'Algemesí. La traució ha passat de generació en generació i s'ha mantingut viva fins avui.



tures amb base de vuit homes i que requereix la construcció de tres "escales" laterals per ajudar a pujar a partir del tercer pis. Altres formes de torres són la Morera, la Volantinera, el Banc, els Pinets o la Tomasina.

Les figures plàstiques tenen, la majoria d'elles, una intencionalitat religiosa que va més enllà de la mera figuració. L'Enterro, per exemple, representa l'enterrament de la Verge Maria. Un muixeranguer fa de mort mentre és transportat per una combinació de parelles que van asseguts o drets dalt dels altres i precedits per altres parelles amb ciris.

Vista així, la muixeranga és un espectacle ben diferent dels típics castells del Principat. El caràcter esportiu i competitiu de les colles castelleres no apareix en el cas de la muixeranga. La muixeranga, tradicionalment, no surt d'Algemés per fer exhibicions ni tampoc participa en jornades de competició, tot i que els darrers anys els muixeranguers d'Algemés han mantingut una estreta relació amb els seus homònims catalans de Vilafranca del Penedès.

El cas és, però, que estudis molt recents apunten i avalen la possibilitat que hom pugui trobar, precisament al País Valencià, el punt de partida de la tradició castellera del Principat i així ho corroboren diversos testimonis documentals.

El primer exemple el trobem a Tarragona, quan el 1633, amb motiu d'una visita reial, una dansa valenciana figurà entre els diver-



sos balls del seguici popular. Així doncs, la Muixeranga es pot considerar com una antecessora castellera per excel·lència, atesa la visibilitat i envergadura de les torres o pujades que realitzen els muixeranguers.

Fins a l'actualitat, els Amics de la Muixeranga han estat els encarregats de mantenir viva aquesta tradició i d'evitar que es perdera amb el temps. Aquesta associació es va crear l'any 1972 per afrontar la decadència en la qual havia caigut la tradició. Superades les dificultats inicials, va entrar en una època de consolidació que va coincidir amb unes circumstàncies de canvis socials i polítics que van fer que els pobles cercaren les

seues arrels d'identitat. L'associació va mantenir la tradició de manera literal, és a dir, excloent les dones de la participació en l'espectacle.

El mes de gener d'enguany, una nova formació, la Nova Muixeranga, es va crear per adaptar el ball a les exigències del present. Està formada per un centenar de persones, vuitanta de les quals són dones. Aquesta és la principal característica d'un projecte que pretén acostar una tradició, socialment tan arrelada, a homes i dones. La Nova Muixeranga ha recuperat elements tradicionals que s'havien perdut amb el pas dels anys, com per exemple, pujar el ciri fins a dalt de la torre, i ha creat també noves figures plàstiques.

El dia 31 de gener de 1998 es va presentar a la plaça Major d'Algemés, amb la seua indumentària pròpia (en lloc dels tradicionals vestits de tela de matalàs a ratlles blaves i roges, els colors són verd i roig) enmig de l'acceptació d'uns i la incomprensió d'uns altres. En aquest grup es fan torres de xiques solament i també torres mixtes. L'objectiu principal d'aquesta nova formació és exportar el ball fora d'Algemés i fer que es conega arreu del món, com han fet les colles de castellers del Principat. No endebades la Nova Muixeranga ha estat des de la seua fundació present en no poques manifestacions populars amb un clar caràcter reivindicatiu.

**La Nova Muixeranga es va presentar el passat mes de gener a Algemés.**

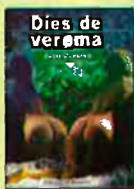
Aquesta nova formació pretén acostar la tradició a les dones, històricament excloses, i exportar-la arreu del món. Des de la seua creació la Nova Muixeranga s'ha prodigat amb exhibicions arreu dels Països Catalans.

Rosanna Melià

## Dies de verema

Joan Olivares

En un temps en què la collita del raïm era alhora feina i festa, dues parelles de veremadors comparteixen els moments més íntims en unes vivències carregades d'erotisme.



Bromera  
"L'eclèctica", 53

## Fatum

Wenceslau Ventura

L'escriptor Wenceslau Ventura, nascut a Xàtiva i llicenciat en Filologia Francesa, ha col·laborat en les revistes *Bavel* i *Mà d'Obra*. Fins ara ha publicat les obres de poesia *Vaixells a Copenhagen* i *Sensòrium*. També ha traduït *Opiario*, de Fernando Pessoa.



Denes 10 Editorial  
"Edicions de la Guerra & Café Malvarrosa", 35

## Ara sí que t'has refredat!

Pasqual Alapont

A voltes Ferran es creu que és una granota i es passa al dia kafant talls d'aigua. Ara el pobre s'ha refredat i no pot anar a escola, però això a ell el preocupa ben poc perquè així podrà jugar tot el dia. Amb il·lustracions de Rosanna Crespo i Quique Soler.



Edicions del Bullent  
"Cavallet de mar", 9